

Xaló).

També (menys) a les Illes: *Son Blai* a Muro (xli, 20.8, Masc. 1H6, i ja m. Despuig); i en el Priorat, on hi ha el Mas de *Sant Blai*, a la Morera (xii, 60.12), que podria suscitar la conjectura que en el *Coll Bèix* del veí poble de Poboleda (xii, 52.4) s'amagui algun avatar mossàrab de l'hagionim BLASIUS: hipòtesi que ja no tindria aquest suport en el te dels Torms (xii, 52.4) molt més enllà, on es retroba un *Coll Bèix*; i aquí ens trobem ja en una cruïlla etimològica, davant del *Coll Bas* de Carme, en la qual vaig triar més aviat l'altra via (BASSUS) en el *DECat* I, 554a59: més aviat, doncs, *bèix* com a variant de *baix*.

És clar que no és tampoc rar en terres del Nord, fins en el Vallespir, *Can Blaiat* (La Menera xxiv, 59.3) i ja en un escrit de 1830 (oït *bələjət* xxiv, 56.19, 59.3), amb el sufix -ATTU de diminutiu antroponímic, corrent entre els rossellonesos. Resta tanmateix com un fet establert que Blai és un NP incomparablement més freqüent des del Priorat cap al Sud. Doncs, potser d'o-

rigen mossàrab. La conjectura que la forma *Blai* tingués un punt de partida mossàrab (on BLASIUS > *Blais* fóra normal fonèticament, amb singular analògic *Blai*) es reforça encara pel fet que la forma més antiga i arrelada en el Nord ha estat *Blasi* (fonètica normal, un poc culta). A Ager hi ha la devoció de Sant *Blasi* (Porcioles, *Notes Folk. de la Vall d'Ager*, p. 18); *Blasi de la Trinxeria* prohoms de Prats de Molló, que compilà el riquíssim i tan autòcton *Llibre Roig* de 1643 «prevere y domer de la Església» de Prats (fº 1, ss.); *Blasi* Robert de Castellciutat 1518 (*Spill Cbo.* 78r); *Blasi* Ninou d'Altron (*Cpbr. de Rialb* a. 1645, fº 43r); *Pla de Blasi* en te. de Surp (xxxiii, 171.3), *St. Blasi* en les Ordin. Palatines del S. xiv, i festes de *St. Blasi* en el *Calend. Folkloric d'Urgell* (*AlcM*). I notem que el cognom *Blasi* només el tinc anotat a Berrós, a Cantallops i a Figuerola del Camp; *AlcM* només el troba a dotze pobles del Principat (sis del NE. i cinc del Sud, més Benicarló). Eres de *Blasiàs* a les Esqueroses de Prats de Molló (xxiv, 34.18).

BLANC

Donarem només una selecció en termes abreuiats, dels incomptables NLL que ostenten aquest adjectiu, i els seus derivats; i prescindint dels més clarament antroponímics (*Cal Blanc* etc.) i dels adotzenats *Mas Blanc*, *Casa Blanca* etc. En accidents orogràfics; bastants *Coll Blanc* (Bna., Granera, Ulldemolins); *Serrat Blanc* te. Rodés a la r. de Tarerac (xxvi, 203.3, 16, xxvii, 37.3). Copiós: *La Font Blanca* (en lloc de l'arcaic *Fontalba*): te. Forques, Llo, Gósol, Cabdella, Fuliola. Substantivat: *La Blanca* (Mutxamel, xxxvi, 102.21); *Les Blanques* (Romadriu, Pall.) (xxxvii, 28.21); *El Blanquet*, valencià: a Almenara (xxx, 7.18). Costera del Bl. (Alcanalí, xiv, 131.12, '38 × '43).

Vist el caràcter oronímic, és probable herència mossàrab en: *Tossal Blanco* te. Culla (68.24, 69.18, cf. 66.

2, 69.13); Solana del *Blanco* (Alcalà de la Jovada xxxiii, 128.9). Racó 's *Blancos* (Benifato xxxv, 36.24).

DERIV. *Blanquer*: en part vindrà del nom d'ofici. *Son Blanquer* te. Capdepera (xli) = Son Barbassa, Camí dels *Blanquers* te. Binissalem, no lluny del camí de Muro (xl, 41.12). *La Blanqueria* dins el poble d'Osseja, i bosquet en els afores Sud (xxiii, 26.21, 29.3). Però en part serà més pròpiament NL o NP: *Blanquer* NP a. 884 (en un doc. de Timoneda, Arx. Solsona), *La Blanquera*, pda. de Vilanova d'Alcolea (xxviii, 169.24). Vall del *Blancaret* te. Llívia (regada per la Ribera d'Èguet xxiii, 108.18).

Com aquest col·lectiu en -ar, hi ha formacions paral·leles: *Blanquinar*, monte ~ a. 1780, te. la Vila Joiosa (xxv, anex línia 21); *El Blanquinar* te. Sella (xxxv, 103.2); *El Blanquissar* te. Estivella (xxx, 18.8). *Les Blanqueteres* (Talteüll, xxv, 163.9).

Blancaci NP, ni *Blancart*, -cat, no són derivats de *blanc*, V. *Brancat*

BLANCAFORT

Nom repetit en quatre comarques del Princ., com designació de castells i poblacions fortificades.

1) Castell de *Blancafort* a l'alt Berguedà, prop de la Garriga, te. Cercs (1h10 al SO.; C. A. Torras, *Pir. Cat.* vi, 62; GGC, m., p. 100), ja prop del massís de Peguera. Avui derruït, però n'hi queda una torre.

DOC. ANT. 1166: *Blancafort* (*Liber Féud. Maj.* II, 84); 1173: G. de Berguedà dóna a Poblet el «portus de *Tagast*; afr. 1: *Peguerra* --- sicut partit --- cum *Blanchafort* --- 2: *Valdelort* ---; 3: *Capolat* ---; 4: *Madróna*» (Cart. de Poblet, § 298, p. 181.49); 1198: la filla de Pere de Berga concedeix a Poblet «portus --- de *Peguera* ---; afr. 1: --- intus ad *Blancafort*; --- 2: G. B. de *Spinalbet* et de Castelar; --- 3: usque te. Val de *Lord*; 4: castellum de *Salzes* et *In Cigia*» (id. § 301, 184.8); 1257: R. de Lluçà casà la filla Timbors, amb dot de 500 aureos en: els castells de *Blancafort* i de *Pomerola* [= Palmerola, uns 14 k. E. de *Blancafort*] (CCandi, *Mi. Hi. Cat.* II, 451); 1359: *Blancafort* (*CoDoACA* XII, 70).

2) Antic castell de *Blancafort*, que havia de ser al N. de Ripoll: citat en un doc. entorn de l'a. 900, *Blanquefort*, junt amb *Mogrony* i *Mataplana* (Udina, *Arch. Condal* Ss. IX-X, p. 441; en el cens de 1359, dins la veueria de Vic: «Castell de *Blancafort* ab 2 fochs de la Quadra de *Grats*» (*CoDoACA* XII, 83): *Grats* és al NE. de Mogrony, i tot això a uns 40 k. NE. del *Blancafort* del Berguedà, però només 20 al N. de *Palmerola*.

3) Poblet agr. a Tragó de Noguera, ONO. de Balguer.

PRON. MOD.: *blankefórt* 1920, a Torrelameu, Alguer i Alfarràs.

DOC. ANT. 1162: *Blancafort* (Kehr, *Papsturk.* 377); 1171: B. de *Blancafort*, testimoni en un doc. lleidatà del Ll. *Blanc de Stes. Creus*, p. 153; 1193: